

S-postinne 29.4.2026; Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta torstai 07.05.2026 klo 12.15 / / Asiantuntijapyyntö

VNS */2026 VP VALTIONEUVOSTON SELONTEKO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2027–2030

Työterveyslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta.

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030 ja huhtikuussa pidetty kehysriihi luovat synkän mutta realistisen kuvan Suomen taloudesta. Olemme velkaantuneet raskaasti, eikä kansantaloutemme ole kasvanut 18 vuoteen. Samalla ”ainoa kasvu” on painottunut julkiseen talouteemme, eikä nykymallissamme yksityisen sektorimme veto enää riitä hyvinvointivaltiomme kustannusten kattamiseen. Tässä mielessä nyt esitetyt leikkaukset ovat oikeutettuja, mutta samalla sekä hyvin vaikeita että valitettavan riittämättömiä suhteessa ongelmamme kokoon. Samalla on selvää, että ilman kasvua kaikenlaiset säästötoimet jäävät helposti riittämättömäksi.

Työterveyslaitos on työsuojelu- ja työterveysalan tutkimus- ja palvelutoimintaa harjoittava itsenäinen julkisoikeudellinen yhteisö. Työterveyslaitoksen tavoitteena on rakentaa Hyvinvointia työstä. Työelämän kehittämisessä olemme vahva osa suomalaisten arkea ja haluamme olla johtava työelämävaikuttaja ja vetovoimainen kumppani, jonka avulla työstä syntyy hyvinvointia niin yksilöille, työpaikoille kuin koko yhteiskunnalle. Uskomme, että hyvinvointivaltiomme perustuu työhön ja tuottavuuteen, jotka kumpuavat työhyvinvoinnista ja osaamisesta. Samalla lienee myös, että ilman työkykyä meillä ei ole juuri mitään (hyvinvointivaltiota).

Tuoreessa julkisen talouden suunnitelmassa Työterveyslaitoksen valtionosuus on laskemassa merkittävästi jatkaen vuonna 2012 käynnistynyttä kahta leikkausaaltoamme. Toimintaamme on vuonna 2027 kohdistumassa triplaleikkaus, jonka arvioimme vähentävän valtionosuuttamme kuluvan vuoden 23,6M eurosta viidestä kymmeneen prosenttia. Samalla Työterveyslaitoksen kannattavuusongelmaa pahentavat TES-sopimuksemme mukaiset palkankorotukset ja niiden jääminen indeksin ulkopuolelle.

Pidemmällä juoksulla arvioimme valtionosuutemme tason mahdollisesti painuvan selvästi alle 20M euron vuonna 2030. Tältä osin merkittävän johtamisongelman muodostaa epävarmuus tulevasta kehityksestä suhteessa toiminnallisen skaalaetumme menettämiseen. Olemme lähestymässä pistettä, jossa nykymuotoiselle toiminnallemme ei enää ole sen vaatimaa taloudellista selkänajaa ilman tietoa myöskään siitä, kuinka matalaksi se asettuu.

Oletukseni Työterveyslaitoksen toiminnan kehittämisestä on radikaali, jos nyt esitetyt rahoituspohjamuutokset toteutuvat. Tilanteessamme on silti vielä monia yksityiskohtia auki, joiden voi olettaa selkeytyvän syksyn aikana. Tästä huolimatta lienee selvää, että jatkaminen nykystrategiamme, -fokuksemme ja -rakenteemme puitteissa on mahdollisesti tulossa mahdottomaksi.

Osaltamme kysymys tutkimuslaitoksissa tehtävän tutkimuksen merkityksestä on kriittinen. Kannaltamme olisi vaarallista joutua priorisoimaan hallitusohjelmaan sekä kolmikantaiseen työmarkkinatilanteeseen sidottua lyhyen aikavälin vaikuttamista pidemmälle tähtäävän

tutkimuksen hinnalla. Oletukseni tältä osin on, että pystymme varmasti olemaan vaikuttavia lähivuosina, mutta samalla saatamme pahimmillaan syödä osaamispääomamme ja kompetenssipohjamme sekä ennen kaikkea kykyämme uudistua ja siten olla vaikuttavia myös ensi vuosikymmenellä.

Tämä on valitettavaa, sillä työelämämme on tällä hetkellä teknologian, terveyden ja turvallisuuden muutoksien kiihdyttämän työn murroksen keskellä. Muutosten luomien mahdollisuuksien ulosmittaamiseksi tarvitsemme panostuksia työelämän tutkimukseen ja uusien ratkaisujen kehittämiseen. Tutkimuksen avulla voimme ennakoida muutoksia ja tarttua niihin, lisätä työllisyyttä, parantaa työkykyä ja uudistaa työntekijöiden osaamista. Investoimalla tutkimukseen voimme kehittää innovaatioita, jotka yhtäaikaaisesti tukevat kilpailukykyä, lisäävät kasvua ja parantavat työntekijöiden hyvinvointia sekä edistävät työturvallisuutta.

Antti Koivula
pääjohtaja